

КОМПОНЕНТИ ЛІСУ ЯК ОБ'ЄКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У Лісовому кодексі України ліс трактується як тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище. Лісове господарство є унікальною господарською системою, діяльність якої спрямована на управління лісами, тому лісові ресурси доцільно розглядати як виробничі ресурси, які покладаються в основу створення матеріальних і нематеріальних благ. Визначальною основою поняття "лісові ресурси" є ресурсна, адже ресурси є результатом життєдіяльності лісу та похідними від цих процесів.

Ліс є багатогранним об'єктом і джерелом лісових ресурсів, тому у загальній сукупності не може бути об'єктом бухгалтерського обліку. Оскільки лісові ресурси є економічними ресурсами і покладаються в основу створення матеріальних та нематеріальних благ, вони повинні бути об'єктами бухгалтерського обліку. Тому з метою ведення бухгалтерського обліку у лісовому господарстві пропонуємо виділяти наступні об'єкти:

земельні ділянки, що надані у тимчасове чи постійне користування підприємствам лісового господарства;

деревні лісові ресурси;

продукцію лісового господарства, яка надходить в результаті вирубування дерев чи збирання недревних лісових ресурсів.

Лісове господарство є унікальною господарською системою, діяльність якої регламентована не лише лісовим, а і земельним законодавством. Проте теоретичні надбання науковців щодо визначення економічної природи лісу та доцільності бухгалтерського обліку лісових ресурсів, які можуть бути оцінені, не визнані практиками і залишаються за межами нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку. Тому важливим питанням залишається удосконалення теоретико-методичних засад бухгалтерського обліку лісових ресурсів з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду.

Аналіз лісових кодексів країн Європи – Чехії (1995), Угорщини (1996), Словаччини (1993), Латвії (2000), Литви (2001), Естонії (1999), Польщі (1992), Швеції (1994), проведений Науково-інформаційним центром лісоуправління засвідчив, що в кодексах Угорщини, Чехії, Латвії, Литви терміни "ліс" і "лісові землі" наводяться як окремі поняття. В кодексі Естонії наводиться лише визначення лісу, у словацькому і шведському кодексах – лісових земель, а в польському ці поняття об'єднані в одному визначенні. Загальною спільною рисою всіх проаналізованих кодексів є віднесення до лісових земель, крім тих, що власне покриті лісовими масивами, також і земель, нерозривно пов'язаних із лісом та призначених для лісгосподарського виробництва.

Усі ліси на території України, незалежно від того, на землях яких категорій за основним цільовим призначенням вони перебувають, та незалежно від права власності на них, становлять лісовий фонд України. У складі лісового фонду всі ліси поділяють на групи відповідно до їх лісгосподарського призначення, розміщення і функцій. Лісовий фонд України – це нелісові та лісові землі. До складу лісових земель входять вкриті та не вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки. До лісових земель не вкритих лісовою рослинністю відносять рідколісся, згарища, загиблі насадження, зруби, галявини, пустирі, лісові шляхи, просіки, протипожежні розриви, лісові осушувальні канали тощо. Не лісові землі – це сільськогосподарські угіддя та води, болота, садиби, споруди, піски та інші нелісові землі.

Під деревними лісовими ресурсами розуміють деревину на різних етапах росту. Невід'ємними компонентами лісу є недревні лісові ресурси, до яких належать їстівні гриби, дикорослі ягоди, плоди тощо. Але вони не підлягають бухгалтерському обліку, оскільки не можуть бути достовірно оцінені і кількісно виміряні до моменту їх збирання та оприбуткування. Активами вони можуть стати після збирання та кількісного оприбуткування і оцінки, прийнявши форму готової продукції лісового господарства. Деревні та недревні лісові ресурси в результаті свого розвитку продукують вторинні лісові ресурси, які доцільно представляти як додаткові біологічні активи чи як готову продукцію (основну, супутню, побічну). Та частину лісових ресурсів, які неможливо достовірно оцінити або відносно яких є впевненість, що вони не принесуть економічної вигоди у майбутньому, доцільно розглядати як лісові резерви.

Продукція у лісовому господарстві з'являється на перетині природних та технологічних процесів, причому перші виступають базисом для других, тому вважаємо доцільним з метою забезпечення точного, достовірного і своєчасного обліку виробничого процесу розділяти його за етапами створення лісових культур, що дасть можливість впорядкувати термінологію щодо готової продукції кожного етапу, проводити аналіз ефективності проведених лісокультурних заходів та здійснювати порівняння понесених витрат з результатами діяльності.

З метою оптимізації та впорядкування нормативно-правової бази бухгалтерського обліку запропоновані

об'єкти необхідно розглянути на предмет включення до загальної системи об'єктів бухгалтерського обліку лісогосподарських підприємств.